

Landskap: Blekinge Län

Upptecknat av: P. G. Pettersson

Härad: Åstra

Adress: Gullhovda Holmsjö

Socken: Åsaram

Berättat av: Pär Gammesson

Uppteckningsår: 1931

Född år 1854 i Gränemåla

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Uppteckningen rör sig om hur man fick spritus

yag har i förtid antecknat en berättelse öfver denna frågan inhämtad av August Andersson Holmsjö, men har jag kommit i tillfälle att återgiva en sådan liknande berättelse av Pär Gammesson Gränemåla, tilldragelsen är från en på den tidens storsångare Jone hamrin från fallen, och inträffade någon gång i slutet av 1700-talet.

ya där talas om att våra förfäder på många ställen inom våra trakter köpte spritus, detta äger nog sin grund, men de tänkte nog inte på hur dyrt de fick de ta då denna spritkänslan, för si man sålde sig helt och hållet till satan på rent svänska sätt, men si saken var nog där att våra förfäder hade icke några andra

Spritus.

3194

2

konstnärer att hålla sig vid än dätta yardiska, samt om
vi läggar till trolldomskonsten, får vi att trolla det mä-
ste alla branna på dän tiden det ävade man upp sig med
från bonddommen, och någon tro på kristendom hade man
inte på dän tiden, det var endast dätta yardiska och hur
man skulle bli rik och på det största beröm och achtning
bland sina mädmaniska, och så var det med denne yane
hansen, han var av fattig härkomst, men på ett eller an-
natt sätt kom han uti besitt av den store gården hällen
som han och så innehade till sin sista dag han fanns till här
på yarden, han var rik och pengor hade han till
översköt åt sig själv, men icke åt andra, och riket och
förmånt var det hos honom så länge han fanns till
män då hans hustru hade hämtat honom hade han
och så hämtat dän bottenläsa massan som barjade för
honom under sin vistelse här på yarden, och därefter var
det slut med storheten för de efterlevande av yanehåchten.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

nag hade gane stant besvar för än han fick kontrakt
 med dän ilache för si då var mykett som skulle yaras
 för än han fick övertaga spertus, han måste mäta den
 lede tre gånger på sträck under tre veckor på bestämd dag
 och tid vid ett karsvatten, nämligen kl. 12 på fredags-
 natten, då dätta var blott fick han sin svatthant
 och samt med spertus, då han hade undertimmatt med
 eget blod dät kontrakt som dyävulen skulle ha på
 honom, och som tydde på hur lång tid gane skulle få
 gå här på gorden, si då var ju si att man kunde sälja
 sig på mer än ett sätt nämligen på sin biustid till man-
 dag på nybysäng, och då vart der ande hävre endast övar
 anden, män dän som ville ha mykett fångar att karskas
 med, han måste gå med på en bestämd tid han skulle
 få gå här och att satan egenhändigt då fick komma
 och hämta honom så dan man gick och stod med knapp
 späl, och ande då tiden var inne och kontraktet påfallett, —

och så var det med denne yane kansen, män så hade han
och så fångar uti sitt skrin där han och så hade sin spertus
uti en ask, han behövde alltså tänka på vad han skulle
taga fångar till sina utgifter, endast till att öppna på sitt
skrin och ta vad han behövde, och på nästa dag var
skrinet åter fult, man behövde icke kräva på denna
vapelsen något underhåll, si man förstår ju att det
var en ond ande instalerad av djävulen själv och följ-
aktligen var det han som var härre över dän som hade
på detta sätt salt sig till dän ande, och med sin egen pär-
sam som betalning för denne spertus, si man hyste icke
någon rädsla eller fruchtan för djävulen på dän tiden
och därför kunde våra förfäder sätta möte med honom
och få träffa honom på annat sätt var och när de ville i
si fall att de ville underhandla med honom om sådana
saker som skulle tjäna dän till nytta här på jorden
dän bestämda tid som de ville glädya sig åt värden.

29. Hur säg en spiritus ut? Skulle han ha något att leva av?

En spiritus ~~är~~ absolut ut som en mindre skabbagge
 där man här på orten kallar gollbagge ty där är
 blottat skinnande uti en blågul päng. Och har här
 på orten fått sitt nam efter utseendet en sådan
 gollbagge förklarar vara till finnandes under trä-
 rosarna ^{träd} för si där kallar sig på rosarna, och har
 en egendämlig tillvaro, för si då rosarna är borta
 är och si gollbaggen borta mäjl där och är icke mer till
 finnandes under hela året, och vår berättare August
 Andersson säger dät, att denna gollbaggen har all-
 deles fall likhet med spiritus, en spiritus fördrar
 absolut icke någon livsnäring, dät är icke någon
 naturlig skabbagge, dät är ju satan man har silt
 sig till som bevakar den sådd och uppehåller honom mäjl pängar
 till där bestämda dagen kunnat att man skall sonda mäjl
 sitt liv, se vidare august anderssons berättelse från mig insänt

Skriv endast på denna sida!

4 B.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

august andersson, säger, man si
 vad han där säga hur en spiritus si
 ut, för si ju ha silt en tocken ord ande
 alle min för i jaggeron för si di var sådana
 te han där tillräcke där en spiritus där,

TILFÖRLITLIGT

se sid 5 c.

Denne yone hanseen fram icke till nån hög ålder efter vad våra
 förfädars tabatt om endast 69 år. män si han trodde pålyacht
 ligen att han skulle lura den lede på tiden, och att han skole
 le vingla sig ifrån honom, män dån herren är nog inte
 så god att slingra sig ifrån då han en gång fått dam uti
 hllarna dät. fihm nog dånne stompamp äffara, si man hør
 par ingen spertus för så billig priser hållar, och dån som
 säljar sig till dyävulen han vet nog vad han hamnar till
 selt, sådant har man många exempel på från våra för-
 fädors tid, män dätta man nu vara bevis nog från de
 flydda dagar, då man påminnar sig om en sådan tilldra-
 gelse från våra förfädors tid, och hur liten aning man
 hade om dät tillbrammande livett efter dätta, män si då
 va ju sådana som inte brydde sig om hur dät mande bli
 sedan, blott endast de fihm leva ett fint och stort liv
 här i världen, och bli högt achtade av sina mädmanishar
 och fara rädor ävar dån allmänna befolkningen uti storhet.

30. Känner Ni till att någon, som försvurit sig till den

onde, lurat honom och sålunda blivit fri?

Nay, det har jag aldrig hört talas om av någon
bland våra berättare, men våra sagemän säger att
dån som en gång ingitt förband han måste och
bliva jävaleds äganderätt för evigt och då dån
bestämda dagen hamma måste man följa honom
till fördämelsen, det är en sägen som talas om en gammal
trallhänning som lurade dån onde, han heter de hitta
hänne fick den itache icke någon besigt men ändå
han hade sålt sig till honom två olika gånger, men
då han ham och ville ha hänne hade han någon
trallmanst för sig att lura honom med, när så
tredje gången skulle han ta hänne utan vidare, men
han gick bet även då, då sade satan, dån som hännar,
hänning hitta han mäter hänne aldrig mer, han gick fri,
och dån ledde ham aldrig mer åter till trallhänninge.

6B
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

detta är en sägen jag hört många
gamla tala om för min bonde
om det verkligen hänt så,
han icke behövas

31. Känner Ni till, att en person, som haft en spiritus, sålt
denna till någon annan?

Dät har alldrig fäsehammett vad någon har härt berättat
om, våra färfäddar viste allt som fäseham under deras
tid, män att någon tillätske av den ande att ävvalenna
spiritus samt med svartkonstbok, till en annan, och på
dätta sätt gå fri från sin inemne husbande, dät
har våra färfäddar alldrig berättatt någott fall om,
fär si däm sade alltid sä, att har dän löge högt fäse
sä ha har objä fått präpa, dä som ä i haan, för si haan
höpa int endast fodralett, utan dät levande värmett
som fins däri dä ä gust dä haan vill ha, ä dä tar haan
mä mä tia hamma som haan ha bestämt mä däan,
fäse mänshan haan int ävra dän löyer abär, si dän
som ä sålda te dän illache sä ä haan för erett ä dä
haan int ävras, dätta tal har man härt från
våra färfäddar, mäit bekräftelse,

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Jane hansens sista dag var frammen,
 tiden gick mot sitt mål och dagarna närmade sig att han
 skulle lämna denna världen det visste han, och någon benåd-
 ning kunde han icke få, ej lättnad tiden förlängd, han ville
 nu tala med de sina för sista gången om förhållandet som
 nu skulle för allvar taga sin början och att han endast
 förbidade dag och timma då detta skulle hända och att icke
 någon motståndskraft uti hela världen kunde göra nå-
 gon förändring häruti, derefter läste han därren till sitt
 rum och väntade in sin hässe som nu skulle komma och
 avhämta det han häft hade, på natten infant jävulen
 sig därrens öppnades och in trädde han med sitt han-
 tracht i handen, ett faranväskande skri, och allt var
 genast tyst, och rammett stad och tamt, det enda
 som kunde upptäcka var tre droppar blod på golvet
 Jane hansen var för alltid borta och frömannen uti sällskap
 med sin hässe jävulen och sin pengarskrake spiritus.

3194

7

gane hansens begravning väkställdes regelrätt.
Men måste nu anmäla dödsfallet, andock han hade hamnat
bort på detta oroväckande sätt, män begravningen måste
färdigga som vanligt var, man endast lade en sandsäcke
uti likhistan som prästen fick gårdfärta och gravat hållt
som för sed var på dån tiden, med de sedvanliga seri-
maniar under en vissas tid, huren rida dätta var prä-
sten behant om denne storpampens sorgliga försminande
har man alldrig hört talas om, dät blev fördolt,
wad man fan efter gane uti sitt rom dät var walthorst-
baken och tre droppar blod,

nu gick hans förmely sitt armod till mätes och in-
om en kort tid hade satan lagett sin förmögenhet
tillbakka, och yenam sorgar och bekämmer blev hans
hustru nedbruten och inam kort var kannes tid till
ända, vid dödsbädden visade den onde åter för att
även hämta kannes anda, så talas efter våra förfäder, skutar vår
soger man sin berättelse.

VORE TILLFÖRLITLIGT